

28. april 2023

LSL

NOTAT 2023-02

Almene og erhvervsdrivende fonde

Fonde i Danmark:

Grundlæggende set defineres en fond i Danmark ud fra en række karakteristika¹

- Fonden har en formue, der er adskilt fra stifterens formue
- Fonden har et eksplicit formål (defineret i fundatsen)
- Fonden har en selvstændig ledelse
- Fonden er et selvstændigt retssubjekt
- Fondens formue tilkommer fonden selv (fonden er selvejende)

Fondsstrukturen kender man fra andre lande, men er mest udbredt i Nordeuropa – og især i Danmark, hvor store dele af det private erhvervsliv består af fondsejede virksomheder. Samtidigt har bevillinger fra fonde siden 1980'erne fået større og større betydning for velfærdsstaternes finansiering. Grundlæggende kan fonde i Danmark kategoriseres i to grupper: Almene fonde og erhvervsdrivende fonde.

Almene fonde

Almene fonde hedder formelt ikke-erhvervsdrivende fonde og dækker over en fond, der ikke driver erhvervsdrivende virksomhed eller som ikke har bestemmende indflydelse i en virksomhed. Eksempler på dette er Villum Fonden og 15. juni Fonden. Almene fonde reguleres af [Lov om fonde og visse foreninger](#) fra 1984 under tilsyn af Civilstyrelsen. I 2021 blev der af justitsminister, Nick Hækkerup, nedsat et ekspertudvalg, der skal modernisere fondsloven². Udvalget forventes at færdiggøre sit arbejde i slutningen af 2023³.

Erhvervsdrivende fonde

I nærværende notat er der mest fokus på erhvervsdrivende fonde. En erhvervsdrivende fond er bl.a. kendetegnet ved, at:

¹ [Fonde | erhvervsstyrelsen.dk](#)

² [Udvalg skal modernisere reglerne for de almene fonde | Justitsministeriet](#)

³ [REU, Alm.del - 2022-23 \(2. samling\) - Bilag 81: Orientering vedr. udvalget om revision af lovgivningen om ikke-erhvervsdrivende fonde og visse foreninger, fra justitsministeren \(ft.dk\)](#)

- Have erhvervsdrift eller bestemmende indflydelse i en virksomhed
- Bestyrelsen er uafhængig af fondenes stiftere – dvs. at en passende mængde af bestyrelsesmedlemmer skal have den fornødne uafhængighed
- Fonden har en grundkapital på mindst 300.000 kr.

Erhvervsdrivende fonde reguleres af [Lov om erhvervsdrivende fonde](#) fra 2014 (trådt i kraft 2015) under tilsyn af Erhvervsstyrelsen. Erhvervsdrivende fonde er særdeles udbredt i Danmark, og i 2019 var der ifølge Danmarks Statistik registreret 1407 erhvervsdrivende fonde⁴. Derudover gælder, at de fondsejede virksomheder generelt er større end andre virksomhedstyper, og således er nogle af Danmarks største virksomheder – f.eks. LEGO, Danfoss, Mærsk, Novo Nordisk mv. – helt eller delvist ejet af erhvervsdrivende fonde. Dermed er Danmark også komparativt set et af de lande i verden, hvor erhvervsdrivende fonde spiller den største rolle i virksomhedskonstruktioner. Således står erhvervsdrivende fonde i Danmark bag en væsentlig del af den økonomiske aktivitet i Danmark. Fondenes Videnscenter anslår f.eks. på baggrund af data fra Danmarks Statistik, at fondskontrollerede virksomheder – selvom de kun udgør 0,3 % af det samlede antal virksomheder – står for 14 % af omsætningen i Danmark i 2020⁵. For mere viden om fondsejede virksomheder kan der henvises til Steen Thomsen, professor ved CBS, som har beskæftiget sig indgående med dette⁶. I forskningen om fondsejede virksomheder lægges der især vægt på, at fondsejede virksomheder har:

- Lang tidshorizont
- Filantropiske målsætninger (ikke personlige profitmotiver)
- Store – og komparativt større – investeringer i forskning og udvikling end andre virksomhedskonstruktioner

2

Erhvervsdrivende fonde og formål

Formålsbestemmelsen, der – som tidligere nævnt – er en af grundbetingelserne for at kunne eksistere som fond, anses for at være den vigtigste bestemmelse, idet formuen, fonden råder over, bliver forvaltet i overensstemmelse med de(t) formål, der er opgivet i fundatsen⁷. Overordnet set kan det siges, at erhvervsdrivende fonde kan tilgodese de samme formål som ikke-erhvervsdrivende fonde, og at erhvervsdrivende fonde derudover kan have til formål at understøtte en af fonden (delvist) ejet virksomhed, og der er ikke noget til hinder for, at erhvervsmæssige formål er fondens eneste formål.

En fonds formål kan også have betydning for beskatnings- og afgiftsmæssige spørgsmål. Som hovedregel gælder, at en fond kun kan beskattes i det omfang, at fonden opsamler indkomst i stedet for at uddele til

⁴ [GetAnalyse.aspx \(dst.dk\)](#)

⁵ [PowerPoint-præsentation \(fondenesvidenscenter.dk\)](#)

⁶ Længerevarende forskningsprojekt om fondsejede virksomheder kan findes her: [Enterprise Foundations](#)

⁷ Feldthusen, Rasmus Kristian og Martin Poulsen (2013) "Fondsbegrebet – med særlig fokus på de erhvervsdrivende fonde" *Nordisk Tidsskrift for Selskabsret* 1/2, 90-114

almengørende eller almennyttige formål (fondsbeskatningsloven paragraf 3 og 4). Derudover har fonde mulighed for at hensætte midler til konsolidering af fondskapitalen, der ikke overstiger 25 % af udlodninger til almennyttige formål i årets løb. Disse regler er indført for at sikre, at 1) fonde har incitament til at uddele til almennyttige formål og 2) sikre at fondes kapital (og dermed mulighed for at forfølge deres formål) ikke løbende bliver udhulet af f.eks. inflation.

Almennyttige formål skal i denne kontekst forstås som formål, der kommer en vis *videre kreds* til gode. Det kan f.eks. være sociale, kulturelle, miljømæssige, videnskabelige, humanitære, undervisningsmæssige religiøse eller nationale formål⁸. Dermed er politiske, økonomiske og erhvervmæssige interesser *ikke* almennyttige formål.

Erhvervsdrivende fonde har således ofte flere formål – et erhvervmæssigt ben og et almennyttigt sigte. Som eksempel herpå kan bl.a. fremhæves:

- *LEGO Fonden*: I [fundatsen](#) fremhæves følgende formål: ”at sikre og underbygge grundlaget for de til LEGO Gruppen hørende virksomheder fortsatte beståen”⁹. Videre noteres det, at ”hvis det synes økonomisk forsvarligt”, kan støtten også indbefatte støtte, der kommer børn til gode, ”samt formål, der i øvrigt understøtter LEGO’s interesse for børn og deres udvikling”
- *Novo Nordisk fonden*: Fonden fremhæver to formål: 1) at sikre et stabilt økonomisk fundament for den erhvervmæssige og forskningsmæssige virksomhed og 2) at yde støtte til videnskabelige, humanitære og sociale formål.

Antallet af nyoprettede erhvervsdrivende fonde stagnerede i 1989, idet man her fra politisk hold besluttede, at ved overdragelse af aktier til en fond, skulle der betales avanceskat af værdistigningen på aktierne. Dette medførte, at det økonomiske incitament for ejerne til at overgå til fondsbaseret ejerstruktur i høj grad forsvandt.¹⁰

3

⁸ [C.D.9.9.2 Hensættelser til almenvelgørende eller almennyttige formål \(skat.dk\)](#)

⁹ [lego-fonden-charter danish.pdf \(learningthroughplay.com\)](#)

¹⁰ ”Erhvervsdrivende fonde og almennyttige foranstaltninger – et historisk perspektiv” Baggrundspapir til The Research Project on Industrial Foundations [Erhvervsdrivende fonde – et historisk perspektiv \(tifp.dk\)](#)